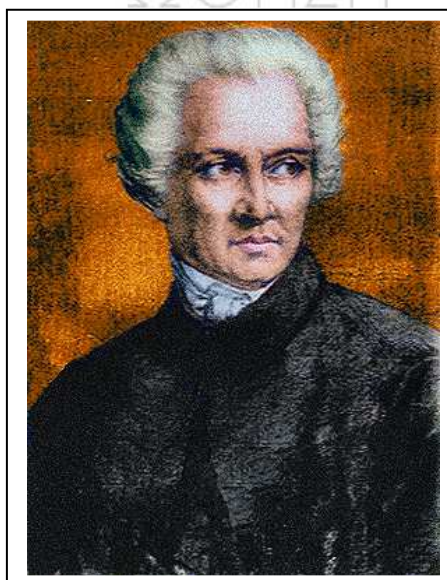

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2015

Επιμέλεια:

Ομάδα Φιλολόγων
της Ωθησης

Τετάρτη, 22 Μαΐου 2015
 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
 ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός
 Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ

3 [20.]

Ακόμη εβάστωνε ή βροντή.....
 Κι ή θάλασσα, πού σκίρτησε¹ σάν τό χοχλό² πού βράζει,
 Ήσυχασε καί ἔγινε ὄλο ήσυχία καί πάστρα,³
 Σάν περιβόλι εὐώδησε κι ἐδέχτηκε ὄλα τ' ἄστρα·
 5 Κάτι κρυφό μυστήριο ἐστένεψε τή φύση⁴
 Κάθε ὁμορφιά νά στολιστεῖ καί τό θυμό ν' ἀφήσει.
 Δέν εἶν' πνοή στόν οὐρανό, στή θάλασσα, φυσώντας
 Οὔτε ὄσο κάνει στόν ἀνθό ή μέλισσα περνώντας,
 Ὅμως κοντά στήν κορασιά, πού μ' ἔσφιξε κι ἐχάρη,
 10 Ἐσειότουν τ' ὀλοστρόγγυλο καί λαγαρό⁵φεγγάρι·
 Καί ξετυλίξει ὀγλήγορα κάτι πού ἐκεῖθε βγαίνει,
 Κι ὀμπρός μου ἰδού πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.
 Ἔτρεμε τό δροσάτο φῶς στή θεϊκιά θωριά της,
 Στά μάτια της τά ὀλόμαυρα καί στά χρυσά μαλλιά της.

4 [21.]

Ἐκοίταξε τ' ἀστέρια, κι ἐκεῖνα ἀναγαλλιάσαν,
 Καί τήν ἀχτινοβόλησαν καί δέν τήν ἐσκεπάσαν·
 Κι ἀπό τό πέλαο, πού πατεῖ χωρίς νά τό σουφρώνει,⁶
 Κυπαρισσένιο ἀνάερα τ' ἀνάστημα σηκώνει,

¹ σκίρτησε: ἀόριστος σε θέση παρατατικού («σκιρτούσε»: ἀναταρασσόταν).

² χοχλό: κοχλασμό, βράσιμο.

³ πάστρα: καθαρότητα, διαύγεια.

⁴ ἐστένεψε τη φύση: ἐπιβλήθηκε (στην πλάση), την ἀνάγκασε...

⁵ λαγαρό: διαυγές, καθαρό, φωτεινό.

⁶ χωρίς να το σουφρώνει: χωρίς καν να ρυτιδώνει, χωρίς και κατά το ελάχιστο να υποχωρεῖ η ἐπιφάνεια του νερού στο βήμα της, χωρίς να βυθίζεται.

- 5   Κι ἀνεί τς ἀγκάλες μ' ἔρωτα καί μέ ταπεινοσύνη,
Κι ἔδειξε πάσαν ὁμορφιά καί πάσαν καλοσύνη.
Τότε ἀπό φῶς μεσημερνό ἢ νύχτα πλημμυρίζει,
Κι ἢ χτίσις ἔγινε ναός πού ὀλοῦθε λαμπυρίζει.
Τέλος σ' ἐμέ πού βρίσκομουν ὀμπρός της μέσ στά ρεῖθρα⁷
- 10   Καταπῶς στέκει στο Βοριά ἢ πετροκαλαμίθρα⁸,
Ἦχι στήν κόρη, ἀλλά σ' ἐμέ τήν κεφαλή της κλίνει·
Τήν κοίταζα ὁ βαριόμοιρος, μ' ἐκοίταζε κι ἐκείνη.
Ἦλεγα⁹ πῶς τήν εἶχα ἰδεῖ πολύν καιρόν ὀπίσω,
Κάν¹⁰ σέ ναό ζωγραφιστή μέ θαυμασμό περίσσο,
15   Κάνε τήν εἶχε ἐρωτικά ποιήσει ὁ λογισμός μου,
Κάν τ' ὄνειρο, ὅταν μ' ἔθρεφε τό γάλα τῆς μητρός μου·
Ἦτανε μνήμη παλαιή, γλυκιά κι ἀστοχισμένη,
Πού ὀμπρός μου τώρα μ' ὅλη της τή δύναμη προβαίνει·
Σάν τό νερό πού τό θωρεῖ τό μάτι ν' αναβρῦζει
- 20   Ξάφνου ὄχ¹¹ τά βάθη τοῦ βουνοῦ, κι ὁ ἥλιος τό στολίζει.
Βρύση ἔγινε τό μάτι μου κι ὀμπρός του δέν ἐθώρα,
Κι ἔχασα αὐτό τό θεϊκό πρόσωπο γιά πολλή ὥρα,
Γιατί ἄκουγα¹² τά μάτια της μέσα στά σωθικά μου,
Πού ἐτρέμαν καί δέ μ' ἄφηναν νά βγάλω τή μιλιὰ μου·
- 25   Ἦμως αὐτοί¹³ εἶναι θεοί, καί κατοικοῦν ἀπ' ὅπου
Βλέπουνε μέσ στήν ἄβυσσο καί στήν καρδιά τ' ἀνθρώπου,
Κι ἔνιωθα πῶς μοῦ διάβαζε καλύτερα τό νοῦ μου
Πάρεξ ἄν ἤθελε τῆς πῶ μέ θλίψη τοῦ χειλιοῦ μου:
«Κοίτα με μέσ στά σωθικά, πού φύτρωσαν οἱ πόνοι
.....
.....
- 30   Ἦμως ἐξεχειλίσανε τά βάθη τῆς καρδιάς μου·
Τ' ἀδέλφια μου τά δυνατά οἱ Τοῦρκοι μοῦ τ' ἀδράξαν,
Τήν ἀδελφή μου ἀτίμησαν κι ἀμέσως τήν ἐσφάξαν,
Τόν γέροντα τόν κύρην μου ἐκάψανε τό βράδι,
Καί τήν αὐγή μου ρίζανε τή μάνα στό πηγάδι.
- 35   Στήν Κρήτη.....

⁷ ρεῖθρα: (με την αρχαία σημασία, ῥέεθρα) υδάτινα ρεύματα (σημερ. σημασία: χαντάκια, αυλάκια στο πλάι των δρόμων, κοίτες ποταμών).

⁸ πετροκαλαμίθρα: (αντιδάνειο: καλαμίτις < βενετ. pietra calamita)· είδος πρωτόγονης (επιπλέουσας σε δοχείο με νερό) μαγνητικής.

⁹ Ἦλεγα: συλλογίζομουν, εἶχα την εντύπωση.

¹⁰ Κάν-Κάνε: λες και, είτε-είτε.

¹¹ ὄχ: (ιδιωμ. < ἐκ)· ἀπό. Πολύ συνηθισμένο στον Σολωμό.

¹² ἄκουγα: ἐνίωθα.

¹³ αυτοί – αντί αυτά (δηλ. τα μάτια): ἔλξη του γένους ἀπό το θεοί.

Μακριά 'πό κείθ' ἐγίόμισα τές φοῦχτες μου κι ἐβγήκα.
 Βόηθα, Θεά, τό τρυφερό κλωνάρι μόνο νά 'χω·
 Σέ γκρεμό κρέμουμαι βαθύ, κι αὐτό βαστῶ μονάχο».

5 [22.]

- Ἐχαμογέλασε γλυκά στόν πόνο τῆς ψυχῆς μου,
 Κι ἐδάκρυσαν τά μάτια της, κι ἐμοιάζαν τῆς καλῆς μου.
 Ἐχάθη, ἀλιά μου! ἀλλ' ἄκουσα τοῦ δάκρου τοῦ ραντίδα¹⁴
 Στό χέρι, πού 'χα σηκωτό μόλις ἐγώ τήν εἶδα. —
- 5 Ἐγώ ἀπό κείνη τή στιγμή δέν ἔχω πλιά τό χέρι,
 Π' ἀγνάντευεν Ἀγαρηνό κι ἐγύρευε μαχαίρι·
 Χαρά δέν τοῦ 'ναι ὁ πόλεμος· τ' ἀπλώνω τοῦ διαβάτη
 Ψωμοζητώντας, κι ἔρχεται μέ δακρυσμένο μάτι·
 Κι ὅταν χορτάτα δυστυχιά τά μάτια μου ζαλεύουν¹⁵,
- 10 Ἄργά, κι ὄνειράτα σκληρά τήν ξαναζωντανεύουν,
 Καί μέσα σ' ἄγριο πέλαγο τ' ἀστροπελέκι σκάει,
 Κι ἡ θάλασσα να καταπιεῖ τήν κόρη ἀναζητάει,
 Ξυπνῶ φρενίτης,¹⁶ κάθομαι, κι ὁ νοῦς μου κινδυνεύει.
 Καί βάνω τήν παλάμη μου, κι ἀμέσως γαληνεύει. —
- 15 Τά κύματα ἔσχιζα μ' αὐτό,¹⁷ τ' ἄγρια καί μυρωδάτα,
 Μέ δύναμη πού δέν εἶχα μήτε στά πρῶτα νιάτα,
 Μήτε ὅταν ἐκροτούσαμε,¹⁸ πετώντας τά θηκάρια,
 Μάχη στενή μέ τούς πολλούς ὀλίγα παλληκάρια.
 Μήτε ὅταν τόν μπομπο-Ἰσοῦφ καί τς ἄλλους δύο βαροῦσα
- 20 Σύρριζα στή Λαβύρινθο π' ἀλαίμαργα¹⁹ πατοῦσα²⁰.
 Στό πλέξιμο²¹ τό δυνατό ὁ χτύπος τῆς καρδιᾶς μου
 (Κι αὐτό μοῦ τ' αὖξαιν') ἔκρουζε²² στήν πλευρά τῆς κυρᾶς μου.

¹⁴ ραντίδα: ρανίδα (< ραίνω), σταγόνα, σταλαγματιά.

¹⁵ ζαλεύουν (< κοιν. ζαλώνω· φορτώνω, επιβαρύνω· ἢ κρητ. ζάλο· βήμα, βηματισμός): ζαλίζονται, αναστρέφονται (;) / βαραίνουν ἀπό κούραση.

¹⁶ φρενίτης: (< φρένα): φρενιασμένος, έξω φρενών, μανιακός, ταραγμένος· ο νοῦς μου κινδυνεύει: πάω να χάσω το μυαλό μου, διακινδυνεύεται ἡ πνευματική μου ἰσορροπία.

¹⁷ μ' αὐτό, ἀντί μ' αὐτή (την παλάμη): λες και, είτε-είτε.

¹⁸ ἐκροτούσαμε: συγκροτούσαμε, συνάπταμε.

¹⁹ ἀλαίμαργα: το ἐπίρρημα μεταφορικό, προς δήλωση του πολεμικοῦ μένους.

²⁰ πατοῦσα: (ἐδῶ ιδίως) κυρίευα, κρατοῦσα κυριαρχικά.

²¹ πλέξιμο: ἡ πλεύση, το κολύπημα.

²² ἐκρουζε: χτυπούσε, ἐκρουε· πλευρά: το πλευρό, το πλάι.

Α' ΕΡΩΤΗΣΗ

A1. Το έργο του Δ. Σολωμού έχει δεχτεί επιρροές και από το δημοτικό τραγούδι. Να αναφέρετε τρία διαφορετικά χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού που εντοπίζετε στα αποσπάσματα του ποιήματος «Ο Κρητικός» και για καθένα από αυτά να γράψετε ένα παράδειγμα.

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

A.1. Η ποιητική του Σολωμού διαμορφώθηκε και υπό την επίδραση του δημοτικού τραγουδιού. Στα δοθέντα αποσπάσματα εντοπίζουμε τέτοια επίδραση:

- στη **γλώσσα**, με τη χρήση δημοτικής και λαϊκών εκφράσεων (3[20]: «*Ακόμη εβάστουνε η βροντή... Κι η θάλασσα που σκίρτησε σαν το χοχλό που βράζει*»)
- στη **στιχουργία**, με τον ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο στίχο (5[22]: «*Εχαμογέλασε γλυκά στον πόνο της ψυχής μου, Κι εδάκρυσαν τα μάτια της, κι εμοιάζαν της καλής μου.*»)
- στη **σύνθεση των στοιχείων ανά τρία**, όταν ο Κρητικός ανακαλεί βιώματα του παρελθόντος στην προσπάθειά του να αναγνωρίσει τη φεγγαροντυμένη γυναικεία μορφή (4[21]: «*Κάν σέ ναό ζωγραφιστή..., Κάνε τήν είχε ... μου, Κάν τ' όνειρο, ...*»).

Β' ΕΡΩΤΗΣΗ 1

B1. Σύμφωνα με τον Β. Αθανασόπουλο: «[...] Το φως μπορεί μες στο ποιητικό τοπίο του Σολωμού να μεταμορφώνει τα πράγματα και να μετουσιώνει τα σώματα που φωτίζει. Το φως είναι η ενέργεια του Θεού, είναι η όραση του Θεού.[...]». Στο κείμενο που σας δίνεται, να εντοπίσετε τέσσερα στοιχεία που υποστηρίζουν την παραπάνω άποψη (μονάδες 8) και να τα σχολιάσετε (μονάδες 12).

Μονάδες 20

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B1. Βασικό χαρακτηριστικό του σολωμικού τοπίου είναι το φως, το οποίο μεταστοιχειώνει πράγματα και σώματα και αποτελεί ένδειξη της θεϊκής παρουσίας. Τέσσερα στοιχεία που επαληθεύουν τη θέση αυτή εντοπίζουμε:

- α) στους στίχους 9-12 του αποσπάσματος 3[20]**, όπου το φως του φεγγαριού αντανακλάται κοντά στην πολύτιμη αρραβωνιαστικιά: ότι προέρχεται από τον ουρανό στοχεύει στην κοπέλα, γεγονός συμβολικό που ως ένα βαθμό προσοικονομεί το τέλος του ποιήματος. Παράλληλα, δια του φωτός ο υπερφυσικός κόσμος (εμφάνιση Φεγγαροντυμένης) κάνει αισθητή την παρουσία του.
- β) στο στίχο 13-14 του αποσπάσματος 3[20]**, το δροσάτο φως αποδίδει τις ανταύγειες του φεγγαρόφωτου στη μορφή της μυστηριακής γυναίκας, αναδεικνύοντας τη θεϊκή της υπόσταση. Στο χωρίο εντοπίζεται το φαινόμενο της συναισθησίας, καθώς συμφύρονται δύο διαφορετικές αισθήσεις (σχήμα οξύμωρο), προκειμένου να υπογραμμιστεί ο θεϊκός χαρακτήρας της γυναικείας μορφής.

γ) στους στίχους 1-2 του αποσπάσματος 4[21], όπου η θεϊκότητα της Φεγγαροντυμένης τονίζεται μέσα από την επίδρασή της στο φυσικό τοπίο και ειδικότερα στα αστέρια, των οποίων «το φως τη λούζει» χωρίς να την εξαφανίζει.

δ) στους στίχους 7-8 του αποσπάσματος 4[22], όπου με το αποκορύφωμα της φωτοχυσίας το φυσικό τοπίο μετατρέπεται σε υπερβατικό, καθώς η κτίση μεταμορφώνεται σε ναό (χριστιανικός ανιμισμός, που απαντά και αλλού στον Σολωμό).

Β' ΕΡΩΤΗΣΗ 2

B2. Να βρείτε και να σχολιάσετε:

α) τα τρία χρονικά επίπεδα στο απόσπασμα 5 [22.] (μονάδες 12) και

β) το περιεχόμενο και τον λειτουργικό ρόλο της παρομοίωσης στους στίχους 9-11 του αποσπάσματος 4 [21.] (μον. 8):

«Τέλος σ' έμέ πού βρίσκομουν όμπρός της μέσ στά ρεϊθρα,
καταπώς στέκει στό Βοριά ή πετροκαλαμίθρα,
Όχι στήν κόρη, αλλά σ' έμέ τήν κεφαλή της κλίνει».

Μονάδες 20

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

B2. α) Στον «Κρητικό», ένα έργο ιδιαίτερης αφηγηματικής οργάνωσης του χρόνου, διαπλέκονται διαφορετικά χρονικά επίπεδα, καθώς η αφήγηση δεν είναι ευθύγραμμη. Από τα τέσσερα χρονικά επίπεδα του έργου στο απόσπασμα 5 εντοπίζουμε τα τρία ακόλουθα:

- Το χρονικό επίπεδο του ναυαγίου και της θαυμαστής εμπειρίας (εμφάνιση Φεγγαροντυμένης), που συνιστά αναδρομή στο παρελθόν και καλύπτει τους στίχους 1-4, 15, 21-22. Στους στίχους αυτούς η Φεγγαροντυμένη συμπάσχει με τα βάσανα του ήρωα και ανταποκρίνεται στην έκκλησή του για βοήθεια με το μαγικό της δάκρυ. Αυτό ενισχύει τις σωματικές του δυνάμεις την νύχτα του ναυαγίου, προκειμένου να κολυμπήσει πιο γρήγορα.
- Το χρονικό επίπεδο που αφορά την προϊστορία του ήρωα στην Κρήτη και αποτελεί αναδρομή στο απώτερο παρελθόν (στίχοι 16-20). Εδώ ο ήρωας συγκρίνει τη δύναμη που του χάρισε η Φεγγαροντυμένη την νύχτα του ναυαγίου με τρεις περιπτώσεις στο παρελθόν, για να αποδείξει ότι είναι πιο δυνατός λόγω του δακρύου. Η αναφορά αυτή στο απώτερο παρελθόν εξαίρει τη γενναιότητα, τη φιλοπατρία και τον ηρωισμό τόσο του πρωταγωνιστή όσο και των συμπατριωτών του, οι οποίοι πολέμησαν με σθένος τους Τούρκους.
- Το τρίτο χρονικό επίπεδο είναι η ζωή του πρόσφυγα μετά το ναυάγιο και το χαμό της κόρης (στίχοι 5-14). Ο ήρωας μας περιγράφει την τωρινή του ζωή όπως έχει διαμορφωθεί μετά τη θεϊκή παρέμβαση της Φεγγαροντυμένης. Ειδικότερα, ο ίδιος έχει μεταμορφωθεί σε ζητιάνο αλλά και σε άνθρωπο που αποστρέφεται τον πόλεμο, γεγονός που σηματοδοτεί την ηθική του τελείωση. Επιπλέον, το δάκρυ τον

ανακουφίζει, τον γλιτώνει από την τρέλα και τον προφυλάσσει από την ψυχική κατάρρευση.

β) Στους στίχους 9-11 του αποσπάσματος 4[21] η Φεγγαροντυμένη επικεντρώνει το βλέμμα της στον ήρωα έντονα, όπως ακριβώς έλκεται μια μαγνητική βελόνα από το Βορρά. Η παρομοίωση αυτή τονίζει την έλξη που ασκεί στη Φεγγαροντυμένη ο ήρωας (το φαινόμενο του μαγνητισμού, εξάλλου, αξιοποιήθηκε μεταφορικά για την έλξη μεταξύ ψυχών, πνευμάτων και σωμάτων σε πάμπολλα κείμενα ήδη από την αρχαιότητα) και αποτελεί στοιχείο που στηρίζει την ερμηνευτική εκδοχή της φεγγαροντυμένης ως ψυχής της νεκρής αρραβωνιαστικής. Ωστόσο, η προσήλωση της Φεγγαροντυμένης στον Κρητικό σαγηνεύει τον ήρωα, ο οποίος δεν επωφελείται από την νηνεμία αλλά αναλώνει πολύτιμο χρόνο στην προσπάθεια να αναγνωρίσει τη θεϊκή οντότητα, που του φαίνεται οικεία. Έτσι, η Φεγγαροντυμένη λειτουργεί ως αντίμαχος στον αγώνα του ήρωα να σωθεί.

Γ' ΕΡΩΤΗΣΗ

Γ1. α) Να σχολιάσετε το περιεχόμενο των παρακάτω στίχων του αποσπάσματος 4 [21.] σε ένα κείμενο 100-120 λέξεων:

« Έλεγα πώς τήν είχα ιδεί πολύν καιρόν όπισω,
Κάν σέ ναό ζωγραφιστή μέ θαυμασμό περίσσο,
Κάνε τήν είχε έρωτικά ποιήσει ό λογισμός μου,
Κάν τ' όνειρο, όταν μ' έθρεψε τό γάλα τής μητρός μου·
Ήτανε μνήμη παλαιή, γλυκιά κι άστοχισμένη»

(15 μονάδες)

β) Να σχολιάσετε τις αλλαγές που συμβαίνουν στη ζωή και στο ήθος του Κρητικού στους παρακάτω στίχους του αποσπάσματος 5 [22.] σε ένα κείμενο 80-100 λέξεων:

«[...] άλλ' άκουσα του δάκρου της ραντίδα
Στό χέρι, πού 'χα σηκωτό μόλις έγώ τήν είδα. —
Έγώ από κείνη τή στιγμή δέν έχω πλιά τό χέρι,
Π' άγνάντευεν Άγαρηνό κι έγύρευε μαχαίρι·
Χαρά δέν του 'ναι ό πόλεμος· τ' άπλώνω του διαβάτη
Ψωμοζητώντας, κι έρχεται μέ δακρυσμένο μάτι»

(10 μονάδες)

Μονάδες 25

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Γ1. α) Στους στίχους 13-17 του κεφαλαίου 4[21] ανιχνεύονται απηχήσεις πλατωνικών απόψεων για την αναγνώριση στα πράγματα του κόσμου τούτου, ιδεών (προτύπων) που η ψυχή μας είχε αντικρύσει σ' ένα προσωπικό της στάδιο. Ειδικότερα, ο Κρητικός έχει την εντύπωση πως η υπερφυσική μορφή της Φεγγαροντυμένης δεν του είναι άγνωστη και ανακαλώντας μνήμες από το παρελθόν, κάνει τρεις υποθέσεις στην προσπάθειά του να την αναγνωρίσει. Ισχυρίζεται αρχικά ότι του θυμίζει εικόνα

Αγίας ή της Παναγίας. Στη δεύτερη υπόθεση μοιάζει με ερωτική φαντασία, πράγμα που σημαίνει ότι υπερισχύει το στοιχείο της ομορφιάς και της θελκτικότητάς της και άρα μπορεί να ταυτιστεί με τη θεά Αφροδίτη, και στην τρίτη ανασύρει από τα βάθη της μνήμης όμορφα όνειρα του παρελθόντος, παιδικές μνήμες της αθωότητας. Η μορφή της Φεγγαροντυμένης, λοιπόν, παραπέμπει σε αρχετυπικές γυναικείες φιγούρες και συνδέεται με απωθημένες μνήμες του ήρωα από μια απολεσθείσα ευδαιμονία, από παρελθοντικά βιώματα ευφορίας.

β) Στους συγκεκριμένους στίχους περιγράφεται η τωρινή κατάσταση του ήρωα ως αποτέλεσμα της επίδρασης του δακρύου της Φεγγαροντυμένης. Η μεταστοιχείωση του Κρητικού είναι ολοκληρωτική, εφόσον από αρειμάνιος πολεμιστής που τον διέκριναν αισθήματα μίσους και πολεμόχαρο πνεύμα μεταμορφώνεται σε ζητιάνο που ζει από την ελεημοσύνη των άλλων. Τώρα μετατρέπεται σε άνθρωπο που επανιεραρχεί τις αξίες του, διακρίνεται από ταπεινότητα, συμπόνια, καλοσύνη, αγάπη για τους άλλους. Επομένως, ο ήρωας, αν και εκπίπτει κοινωνικά, ολοκληρώνεται ηθικά με τη χριστιανική σημασία του όρου. Ο ποιητής επιδιώκει σε αυτό το σημείο να υποδείξει ότι η Φεγγαροντυμένη ως θεά προσφέρει βοήθεια στον Κρητικό, όπως αυτή την αντιλαμβάνεται (ηθική τελείωση).

Δ' ΕΡΩΤΗΣΗ

Δ1. Στα κείμενα του Δ. Σολωμού και του Κ. Καρυωτάκη που σας δίνονται, να εντοπίσετε (μονάδες 5) και να σχολιάσετε (μονάδες 15) δύο ομοιότητες και τρεις διαφορές ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

ΩΘΗΣΗ ΩΘΗΣΗ
 Αγίασμα το μέλλον Αγίασμα το μέλλον

Κ. Γ. Καρυωτάκης
 ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΝΕΡΑΪΔΑ

Από τά βράχι' ανάμεσα πετιέται 'να κεφάλι
 και βλέμματα όλόγυρα σκορπάει φοβισμένα.
 Έγώ, κρυμμένος κάπου κει στό 'ξημ' άκρογιάλι,
 τό βλέπω –σάν σέ όνειρο– μέ μάτια λιγωμένα.

Ένα κορμί παρθενικό, γυμνό άργοπροβάλλει
 κι άπλώνεται ήδονικά σε κύματ' άφρισμένα·
 ό ήλιος έσκυθρώπασε μπροστά στά τόσα κάλλη,
 τά κάλλη τ' άπολλώνεια και τά φωτολουσμένα.

Ανατριχιάζ' ή θάλασσα στό θεϊό άγγισμά τους,
 τά κυματάκια άπαλά μέ χάρη τ' άγκαλιάζουν
 κι άχτίδες τά χαϊδεύουνε χρυσές στό πέρασμά τους.

ΩΘΗΣΗ ΩΘΗΣΗ
 Αγίασμα το μέλλον Αγίασμα το μέλλον

Θεότρελος, ό δύστυχος, βουτιέμαι μέσ στό κύμα,
τά μάτια της τά θεϊκά μέ φόβο μέ κοιτάζουν
καί χάνεται στή θάλασσα... Ήταν νεράϊδα... Κρίμα!

Κ. Γ. Καρυωτάκη, Άπαντα τα Ευρισκόμενα, Εκδ. Ερμής 2006, σ.161

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Δ1. Ανάμεσα στα κείμενα του Δ. Σολωμού και του Κ. Καρυωτάκη εντοπίζονται τόσο ομοιότητες όσο και διαφορές ως προς το περιεχόμενο.

Κατ' αρχάς, **ο θεματικός πύρηνas και των δύο ποιημάτων περιστρέφεται γύρω από την εμφάνιση μιας μυστηριώδους γυναικείας παρουσίας εντός το φυσικού τοπίου.** Βασικά χαρακτηριστικά των γυναικείων αυτών μορφών είναι:

- Η ιδιαίτερη σχέση τους με το υδάτινο στοιχείο, καθώς εμφανίζονται μέσα στη θάλασσα (Σολωμός: 4[21], στ. 3 / Καρυωτάκης: στ. 6).
- Η επίδρασή τους στον περιβάλλοντα χώρο με θετικό τρόπο (Σολωμός: 4[21], στ. 1, 5-8 / Καρυωτάκης: στ. 9-11).
- Η σύνδεσή τους με το φως (Σολωμός: 3[20], στ. 10-11 / Καρυωτάκης: στ. 8-11)
- Η θεϊκή τους υπόσταση, καθώς είναι υπερβατικά όντα (Σολωμός: 4[21], στ. 22-28 / Καρυωτάκης: στ. 13,14).
- Η σαγηνευτική ομορφιά τους (Σολωμός: 4[21], στ. 6 / Καρυωτάκης: στ. 5-8).

Παράλληλα, ομοιότητα αποτελεί και το γεγονός πως επιδρούν στο συναισθηματικό κόσμο των δύο ηρώων, αφενός καθηλώνοντάς τους με τη θεϊκή παρουσία τους, αφετέρου προκαλώντάς τους συναισθήματα λύπης και απελπισίας, με την αποχώρησή τους (Σολωμός 4[21], στ. 11-13 και 5[22] στ.4/ Καρυωτάκης: στ. 4, 12, 14).

Από την άλλη πλευρά, τα δύο ποιήματα διαφοροποιούνται σε επιμέρους σημεία. Ειδικότερα, στο ποίημα του Σολωμού **ο Κρητικός** κατά την εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης **βρίσκεται εντός του πελάγους**, μαχόμενος για τη διάσωση της αρραβωνιαστικιάς του (Σολωμός 3[20], στ. 1-9), ενώ στο παράλληλο κείμενο, **ο αφηγητής βρίσκεται μόνος στη στεριά** και, κρυμμένος πίσω από βράχια στο έρημο ακρογιάλι, παρακολουθεί το μυστηριώδες όραμα (Καρυωτάκης στ.3).

Μια ακόμα διαφορά αποτελεί το χρονικό σημείο όπου λαμβάνουν χώρα αυτά τα θαυμαστά γεγονότα: στην περίπτωση του «Κρητικού» **το όραμα της Φεγγαροντυμένης αποκαλύπτεται τη νύχτα** (Σολωμός 4[21], στ.7), ενώ αντίθετα στην ποιητική σύνθεση του Καρυωτάκη η γυναικεία μορφή εμφανίζεται κατά τη διάρκεια της μέρας (Καρυωτάκης στ. 7).

Τέλος, ως διαφορά μπορεί να θεωρηθεί και το ότι **η Φεγγαροντυμένη είναι επιβλητική παρουσία**, καθώς παρουσιάζεται με το κύρος και τη δύναμη μιας θεότητας που «διαβάσει» το νου του Κρητικού και τον ενδυναμώνει σωματικά, ώστε να συνεχίσει την προσπάθειά του (Σολωμός 5[22], στ. 15, 4[21], στ. 25-27), ενώ αντίθετα στο παράλληλο **η νεράϊδα παρουσιάζεται φοβισμένη** (Καρυωτάκης: στ. 2, 13)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα της Λογοτεχνίας Κατεύθυνσης κρίνονται απαιτητικά και απευθύνονται σε καλά προετοιμασμένους μαθητές.

Οι ερωτήσεις έχουν διατυπωθεί με σαφήνεια και απαιτούσαν γνώση των βασικών χαρακτηριστικών γραφής του Σολωμού, όπως και της αναλυτικής ερμηνευτικής προσέγγισης του κειμένου του.

Κάποια δυσκολία ίσως παρουσιάζει στην απάντησή της η ερώτηση Β1 κυρίως λόγω του αριθμού των τεκμηρίων που ζητήθηκε από τους υποψήφιους να εντοπίσουν.

Όλα τα στοιχεία τεχνικής και ερμηνείας για την ανάπτυξη των ερωτήσεων αντλούνται είτε αυτούσια είτε συνθετικά μέσα από τις σελίδες του τεύχους «Ποίηση» των εκδόσεων Ωθηση και τις γραπτές ασκήσεις, που είχαμε αξιοποιήσει κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

